AUGUST KOVAČEC

Se împlinesc cinci decenii de când August Kovačec a început anchetele dialectale la istroromâni. Aniversarea unei jumătăţi de secol de la începerea acestora este un prilej potrivit să schiţez un portret al celui care a scris cea mai bună monografie a dialectului istroromân.

Ne-am cunoscut în 1960, când a venit ca lector de limbă croată la Facultatea de Filologie din Bucureşti, trimis de profesorii săi din Zagreb, Vojmir Vinja şi Mirko Deanović. Maestrul meu, Al. Rosetti, căruia cei doi profesori croaţi i-au trimis o scrisoare de recomandare, l-a primit cu entuziasm, când a aflat că se va ocupa de istroromână („cel mai important este să strângi material" îi spunea Al. Rosetti). Maestrul ne-a chemat pe mine şi pe prietenul Andrei Avram şi „ne-a dat sarcina" să ne ocupăm de el. M-a impresionat când am aflat cum a ajuns să se intereseze de română: primele lecţii le-a luat de la Radio Bucureşti, care transmitea lecţii de limba română. A fost un autodidact, după cum a arătat într-o evocare a şederii lui în România, care a durat trei ani. Era la fel ca mine, oacheş, chiar frumos, dar, spre deosebire de mine, timid. Nu ştiam, în urmă cu o jumătate de secol, că vom deveni prieteni. Ne-a unit pasiunea pentru cărţi (am fost furnizorul lui de cărţi româneşti; era, alături de Alf Lombard, E. Coşeriu şi J. Felix, cel căruia îi trimiteam tot ce credeam că-l poate interesa). Îşi aminteşte cu câtă bucurie a primit *Limba română* vol. I, de Sextil Puşcariu. Şi el mi-a procurat cărţi la care jinduiam. Nu pot uita că dicţionarul etimologic al limbilor romanice (REW) al lui W. Meyer-Lübke mi l-a procurat el; şi, cum îl folosesc des, mi-aduc aminte mereu de August. Datorită acestei prietenii necondiţionate mi-a trimis şi serii de timbre din Iugoslavia şi, apoi, din Croaţia (la început, numai timbre cu faună şi floră, iar acum, după crearea statului croat, toate seriile!). De trei ori pe săptămână, după amiezele, venea la institut şi ascultam textele istroromâne înregistrate de el. L-am încurajat să publice, la Editura Academiei, zece ani mai târziu (1971), lucrarea *Descrierea istroromâniei actuale*, model de monografie dialectală. A subliniat, de mai multe ori, că în timpul anchetelor şi, apoi, când a redactat cartea a avut sprijinul altui maestru al meu, Emil Petrovici.

Într-o jumătate de secol, am avut o corespondenţă bogată. Mi-a scris când s-a căsătorit cu Sonja, pe care n-am reuşit s-o cunosc, despre copii, la fel cum i-am scris şi eu când a apărut fiica mea Iulia. Mă informa despre tot ce face, aşa cum îi scriam şi eu. Mi-a produs o mare bucurie când am aflat, peste ani, că se ocupă în

LR, LX, nr. 4, p. 551–552, Bucureşti, 2011

BDD-A551 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.86 (2026-09-16 13:02:39 UTC)

continuare de istroromână. A publicat, în 1998, un excelent dicţionar istroromân-croat (*Istrorumunjsko-hrvatski rječník (s gramatikom i tekstovina)* de 378 pagini. În „Enciclopedia croată” şi în revistele de lingvistică croată a publicat diverse articole despre limba română şi despre lingviştii români. A contribuit la înfiinţarea unei „Catedre libere de limba română” la Facultatea de Filozofie şi Litere din Zagreb, unde a predat cursuri despre civilizaţia şi cultura României. După ce Catedra de limba şi literatura română s-a constituit ca o catedră permanentă, a ţinut cursuri despre română şi istroromână. Într-o scrisoare din 2007 îmi mărturisea, bucuros, că a găsit la un anticariat *Istoria romanilor* a lui A. Treboniu Laurian şi *Gramatica* lui I. Alexi. Tot atunci îmi scria că „din când în când, găsesc titlurile scriitoarei Iulia Sala pe internet”.

Am spus că monografia lui despre istroromână este cea mai bună. Acelaşi lucru se poate spune şi despre capitolul consacrat istroromânei din lucrarea *Tratat de dialectologie română* (coordonator V. Rusu, 1984, p. 550–591). Monografia sa a fost luată ca model de P. Atanasov pentru descrierea meglenoromânei. Subliniez valoarea deosebită a comentariilor sale, din capitolul *Lexic*, pentru cunoaşterea mecanismelor care explică împrumuturile lexicale. De aceea, numele lui apare frecvent în cartea mea *Limbi în contact* (1997).

În urmă cu doi ani, trecând prin Zagreb ca să ajung în insula Kres, ne-am revăzut după 40 de ani. Ne-am întâlnit într-o piaţă, la o ieşire din metrou. Ne-am îmbrăţişat cu pasiune, ca nişte îndrăgostiţi. Nu ştiu cum voi fi arătat eu, după sute de kilometri de drum, dar el a apărut cum îl ştiam, un domn distins, de o eleganţă desăvârşită, care i-a impresionat pe însoţitorii mei, inclusiv pe Marina, soţia mea, de care aflase din scrisori. Pentru mine, el era August, al cărui zâmbet a rămas acelaşi, deşi a trecut o jumătate de secol de când ne cunoşteam.

Marius Sala

BDD-A551 © 2011 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.86 (2026-09-16 13:02:39 UTC)